

როსტომაშვილი საქართველოს წინააღმდეგ

(საჩივარი № 13185/07)

2018 წლის 8 ნოემბერი

ფაქტები: მომჩივანი, პაატა როსტომაშვილი არის საქართველოს მოქალაქე, რომელიც დაიბადა 1973 წელს და ცხოვრობს სოფელ ახალდაბაში (საქართველო).

წინამდებარე საქმეში მომჩივანი დავობდა, რომ არ მომხდარა სამართლიანი სასამართლო განხილვა, როდესაც ის მკვლელობაში დამნაშავედ ცნეს.

ბატონი როსტომაშვილი 2006 წლის მაისში დამნაშავედ ცნეს დამამძიმებელ გარემოებაში ჩადენილ მკვლელობაში. აღნიშნული მეტწილად განპირობებული იყო გარდაცვლილის მამის ჩვენებაზე დაყრდნობით, რომელმაც თქვა, რომ ის შეესწრო მკვლელობას.

ბატონმა როსტომაშვილმა განაჩენი გაასაჩივრა და დავობდა, რომ სახეზე არ იყო არანაირი სამართლებრივი მტკიცებულება, რომელიც მას აღნიშნულ დანაშაულთან დააკავშირებდა. მან ასევე კითხვის ნიშნის ქვეშ დააყენა გარდაცვლილის მამის ჩვენება, მიუთითა რა რომ ის ეწინააღმდეგებოდა იმ ორი ადამიანის განცხადებებს, რომელთა განმარტებითაც, მათ თავად უთხრეს მამას მკვლელობის შესახებ და ამ უკანასკნელს იმ დროს არ უხსენებია, რომ მოცემულ ფაქტს შეესწრო.

უზენაესმა სასამართლომ 2006 წლის სექტემბერში ძალაში დატოვა პირველი ინსტანციის სასამართლოს განაჩენი. მან დაადგინა, რომ სამართალწარმოების დროს ფაქტობრივი გარემოებები სრულად და ობიექტურად შეფასდა. მას არ განუხილავს ბატონი როსტომაშვილის არცერთი არგუმენტი. ერთ-ერთი მათგანის მიხედვით, ქვედა ინსტანციის სასამართლომ არ გაითვალისწინა ის გარემოება, რომ ექსპერტიზის შედეგად მიღებული არანაირი მტკიცებულება არ მიუთითებდა დანაშაულში მის მონაწილეობაზე. მეორეს თანახმად კი გარდაცვლილის მამა, რომელმაც მკვლელობა მას დაუკავშირა, შესაძლოა, საერთოდ არ იმყოფებოდა მკვლელობის ადგილას.

ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლის 1-ელ პარაგრაფზე დაყრდნობით, ბატონი როსტომაშვილი დავობდა, რომ ეროვნულმა სასამართლოებმა ვერ შეძლეს, მოეყვანათ საკმარისი მიზეზები იმისათვის, რომ დაესაბუთებინათ მისი ბრალეულობა.

კონვენციის მე-3 მუხლის სავარაუდო დარღვევა

ა. მხარეთა არგუმენტები

მთავრობამ განაცხადა, რომ მომჩივნის ჯანმრთელობის მდგომარეობა სათანადო მონიტორინგის ქვეშ იყო და პატიმრობის დროს, შესაბამისი ექიმები მას ადეკვატური მკურნალობით უზრუნველყოფდნენ. რაც შეეხება მომჩივნის პრეტენზიებს ციხეში არსებული არასათანადო პირობების შესახებ, ისინი [მთავრობის პოზიციაზე დაყრდნობით], სრულიად უსაფუძვლოა.

მომჩივანმა ისევ აღნიშნა, რომ ადგილი ჰქონდა ციხეში მისი სამედიცინო დაკვირვების ნაკლებობასა და მისი ჯანმრთელობის პრობლემების, მათ შორის ტუბერკულოზის არასათანადო მკურნალობას. ასევე, მომჩივანმა ხაზი გაუსვა, რომ ციხის პირობები ყველა დაწესებულებაში, სადაც ის იმყოფებოდა, არადაამაკმაყოფილებელი იყო.

ბ. სასამართლო შეფასება

1. პატიმრობის პირობები

(ა) პატიმრობა 2006 წლის 31 მარტამდე

სასამართლო მოიყვანს შესაბამის პრეცედენტულ სამართალს, რომლის მიხედვითაც ის არ მიიჩნევს პატიმრობის პირობებს, როგორც განგრძობად მდგომარეობას ისეთ შემთხვევებში, როდესაც საჩივარი ეხება პატიმრობის განსაზღვრულ პერიოდთან დაკავშირებულ ერთეულ ეპიზოდს, მოპყრობას ან პატიმრობის კონკრეტულ რეჟიმს (იხილეთ *ანანევი და სხვები რუსეთის წინააღმდეგ*, №[42525/07](#) და № [60800/08](#) §§ 76-78, 10 იანვარი 2012).

მომჩივანი დავობდა, რომ თბილისის მე-5 და 1-ელ სასჯელაღსრულების დაწესებულებებში მისი პატიმრობის პირობები სრულიად არადაამაკმაყოფილებელი იყო საკნის გადატვირთულობისა და სტანდარტებთან შეუსაბამო სანიტარული პირობების გათვალისწინებით. სასამართლო მხედველობაში იღებს ახალაშენებული რუსთავის №6 სასჯელაღსრულების დაწესებულების ზოგადად დადებით შეფასებას წამების ევროპული კომიტეტის (CPT) მიერ. ხსენებულ ციხეში მომჩივანი გადაიყვანეს 2006 წლის 31 მარტს. მოცემული საჩივარი კი [ადამიანის უფლებათა ევროპულ] სასამართლოში შეტანილია 2007 წლის 2 მარტს.

ზემოთ ხსენებული გარემოებების გათვალისწინებით, სასამართლო ვერ მივა იმ დასკვნამდე, რომ ადგილი ჰქონდა განგრძობად მდგომარეობას. მაშასადამე, ის მიიჩნევს, რომ მე-3 მუხლის საფუძველზე მომჩივნის საჩივრის აღნიშნული ნაწილი გვიან იქნა შეტანილი და შესაბამისად, არ უნდა იქნას მიღებული.

(ბ) რუსთავის №6 საპყრობილე და შემდგომი სასჯელაღსრულების დაწესებულებები

მოცემული საქმის გარემოებების გათვალისწინებით, სასამართლო აღნიშნავს, რომ მომჩივანს არ შეუტყობინებია არცერთი შესაბამისი სახელმწიფო ორგანოსთვის მოცემულ ციხეებში მისი პატიმრობის მატერიალური პირობების რომელიმე კონკრეტულ ასპექტთან დაკავშირებით უკმაყოფილების შესახებ. ამასთან, სასამართლო ხაზს უსვამს, რომ იმ დროისათვის, მომჩივნისთვის ხელმისაწვდომი იყო სამართლებრივი დაცვის ეფექტური საშუალება, რომლითაც შეეძლო ესარგებლა. [ადამიანის უფლებათა ევროპული] სასამართლოს წინაშე კი ის მხოლოდ ბუნდოვანი და ზოგადი განცხადებებით წარსგდა. შედეგად, სასამართლო დაადგენს, რომ მომჩივანმა ვერ შეძლო, გაეწია მისი მტკიცების ტვირთი და სათანადოდ დაესაბუთებინა საკუთარი მოთხოვნა.

სასამართლო მიიჩნევს, რომ მომჩივნის პრეტენზიები კონვენციის მე-3 მუხლის საფუძველზე, რუსთავის №6 ციხისა და შემდგომი სასჯელაღსრულების დაწესებულებების მატერიალურ პირობებთან დაკავშირებით აშკარად უსაფუძვლოა და არ უნდა იქნას მიღებული.

2. სამედიცინო მზრუნველობა ციხეში

მთავრობის მიერ წარდგენილი ინფორმაციიდან იკვეთება, რომ მომჩივნის ჩივილებს თავის ტკივილის შესახებ სათანადო ყურადღება დაეთმო 2008 წლის 28 ივლისს. მომჩივანმა შემდგომ აღნიშნა, რომ ის მოინახულა ნევროლოგმა 2008 წლის ოქტომბერში. რაც შეეხება 2008 წლის 11 ნოემბერს მომჩივნის განმეორებით ჩივილს თავის ტკივილის შესახებ, მართალია, მისი მონახულება დაუყოვნებლივ ვერ მოხერხდა, თუმცა მას გაეწია კონსულტაცია ნევროლოგისგან 2009 წლის 14 იანვარს და დაენიშნა შესაბამისი მედიკამენტოზური მკურნალობა.

რაც შეეხება მკურნალობას ტუბერკულოზთან მიმართებით, საქართველოს ციხეებში ტუბერკულოზის პრობლემის სერიოზული ხასიათი და მისი სკრინინგ ტესტის როლი უკვე მრავალჯერ აღიარებულია [ადამიანის უფლებათა ევროპული] სასამართლოს მიერ აღნიშნულ საკითხზე არსებულ პრეცედენტულ სამართალში. სასამართლო აღნიშნავს, რომ მიუხედავად იმისა, რომ მომჩივანს არ ჩაუტარდა

სკრინინგ ტესტი მისი პატიმრობის საწყის პერიოდში, არ იკვეთება, რომ მან მოცემულ პერიოდში გააჟღერა რაიმე უკმაყოფილება აღნიშნულ დაავადებასთან დაკავშირებით. მომჩივანს არც იმ გარემოებაზე დაუჩივლია, რომ ის ტუბერკულოზით დაავადებულ პირთან ერთად იმყოფებოდა საკანში.

სასამართლო აღნიშნავს, რომ 2009 წლის 16 იანვარს, მომჩივნისთვის ტუბერკულოზის დიაგნოზის დასმისთანავე, მთავრობამ დაუყოვნებლივ ჩასვა ის პროგრამაში და მკურნალობა წარმატებით დასრულდა 2009 წლის 21 სექტემბერს.

ზემოთ აღნიშნულის გათვალისწინებით, სასამართლო დაადგენს, რომ საჩივარი არის აშკარად უსაფუძვლო და შესაბამისად, არ უნდა იქნას მიღებული.

კონვენციის მე-6 მუხლის 1-ლი პარაგრაფის სავარაუდო დარღვევა

2. სასამართლოს შეფასება

54. ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ განაცხადა, რომ კონვენციის მე-6 მუხლის 1-ლი პარაგრაფი ეროვნულ სასამართლოებს ავალდებულებს ნათლად მიუთითონ თუ რა საფუძვლებზე დაყრდნობით იღებენ შესაბამის გადაწყვეტილებებს. სათანადო მიზეზების მითითების ვალდებულება შესაძლოა განსხვავდებოდეს გადაწყვეტილების ბუნებიდან გამომდინარე და ის უნდა განისაზღვროს საქმის გარემოებების გათვალისწინებით.

55. აღნიშნული ვალდებულება არ მოითხოვს მომჩივნის მიერ წამოჭრილ ყველა არგუმენტზე დეტალური პასუხის გაცემას, თუმცა ის გულისხმობს, რომ მხარეებს უნდა ჰქონდეთ მოლოდინი მიიღონ სპეციფიკური და ცალსახა პასუხები იმ არგუმენტებზე, რომლებიც გადამწყვეტია სამართალწარმოების შედეგისთვის. გადაწყვეტილებიდან ნათლად უნდა ჩანდეს, რომ მთავარი საკითხები განხილულ იქნა.

56. წინამდებარე საქმის გარემოებებთან დაკავშირებით, სასამართლო დასაწყისშივე აღნიშნავს, რომ ალიბთან დაკავშირებული მომჩივნის არგუმენტი, მართალია, მოკლედ, თუმცა განხილულ იქნა პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ. პირველი ინსტანციის სასამართლომ დაასაბუთა, რომ დაცვის მხარის მოწმეთა ჩვენებები წინააღმდეგობრივი იყო და მას ვერ დაეყრდნობოდა.

57. ამის საპირისპიროდ, მომჩივნის მიერ ეროვნული სასამართლოების წინაშე წარმოდგენილ ორ ძირითად არგუმენტს არ გაეცა ცალსახა პასუხი. პირველ რიგში, მომჩივანი ამტკიცებდა, რომ განსხვავებით აღნიშნულ საქმეზე მეორე ბრალდებულისგან, ექსპერტიზით დადგენილი არცერთი მტკიცებულება არ ეხებოდა მას ან მის მიერ სავარაუდოდ განხორციელებულ ქმედებებს, შესაბამისად, არცერთი ფორმით არ იკვეთებოდა მისი მონაწილეობა იმ დანაშაულებში, რომლებიც ბრალად ედებოდა. მეორე რიგში, მომჩივანმა ხაზგასმით აღნიშნა, რომ მკვლელობის შემდეგ გარდაცვლილის მამა სახლში აღმოჩნდა და განაცხადა, რომ არ იცოდა შვილის მკვლელობის თაობაზე. მომჩივნისთვის გაუგებარი იყო, რატომ მოაჩვენა თავი გარდაცვლილის მამამ, თითქოს ის არ ფლობდა ინფორმაციას შვილის მკვლელობის თაობაზე. აპლიკანტი დავობდა, რომ აღნიშნული გარემოება ეჭვს ბადებდა იმასთან დაკავშირებით, თვითმხილველი იყო თუ არა საერთოდ დანაშაულის ადგილზე. აღნიშნული გარემოებების საფუძველზე, მომჩივანი ამტკიცებდა, რომ პროკურატურის მიერ მის წინააღმდეგ აღძრული საქმე არ იყო გამყარებული ფაქტობრივი გარემოებებითა და შესაბამისი მტკიცებულებებით, არამედ შესაბამისი ეროვნული კანონმდებლობის საწინააღმდეგოდ, ის მხოლოდ ეჭვზე იყო დაფუძნებული.

58. სასამართლო აღნიშნავს, რომ მის კომპეტენციას არ წარმოადგენს იმის განხილვა, თუ როგორ შეფასდა ექსპერტიზით და მოწმეთა ჩვენებების შესაბამისად დადგენილი მტკიცებულებები ეროვნული სასამართლოების მიერ. მას არც პირის ბრალეულობის ან უდანაშაულობის განსაზღვრა ევალება, ვინაიდან აღნიშნული საკითხი ეროვნულ სასამართლოს კომპეტენციაში შედის. დამატებით, სასამართლო აღიარებს, რომ ამგვარ საქმეში, განმხილველი სასამართლო, რომელიც ბრალდებულის დამნაშავედ ცნობისთვის ეყრდნობა მოწმის ჩვენებას, უფლებამოსილია, გადაწყვეტილება დააფუძნოს მოწმესთან უშუალო კონტაქტზე - პირთან, რომლის განცხადების სანდოობა ისედაც სათანადოდ უნდა შეაფასოს. თუმცა, სტრასბურგის სასამართლოს კომპეტენციას წარმოადგენს იმის შეფასება, იყო თუ არა სამართალწარმოება მთლიანობაში კონვენციის შესაბამისი, მათ შორის ეროვნული სასამართლოების მხრიდან დასაბუთებული გადაწყვეტილების მიღების ვალდებულების თვალსაზრისით. აღნიშნულის გათვალისწინებით, სასამართლო განაგრძობს მომჩივნის საჩივრის შეფასებას კონვენციის მე-6 მუხლის 1-ლი პარაგრაფის შესაბამისად.

59. სასამართლო მიიჩნევს, რომ მომჩივნის მიერ ეროვნული სასამართლოების წინაშე დაყენებული ორი არგუმენტი მის წინააღმდეგ სისხლის სამართლის საქმის არსთან

იყო დაკავშირებული და საჭიროებდა სპეციფიკურ და მკაფიო შეფასებას. მიუხედავად ამისა, არც ერთ ეროვნულ სასამართლოს ისინი არ განუხილავს. ეროვნული სასამართლოების მიერ გაცემული ზოგადი პასუხი, რომლის მიხედვითაც „საქმის მასალებში არსებული ყველა მტკიცებულება საკმარისი იყო მომჩივნის დამნაშავედ ცნობისთვის“, ვერ ჩაითვლება ამ უკანასკნელის პრინციპულ არგუმენტთა სპეციფიკურ და მკაფიო შეფასებად. ამგვარი პასუხი, მოცემული საქმის ფაქტებზე დაყრდნობით, წარმოადგენს ეროვნული სასამართლოების მხრიდან დასაბუთების ნაკლებობას, ვინაიდან რეალურად, ექსპერტიზის შედეგად მიღებული არც ერთი მტკიცებულება არ მიუთითებდა მომჩივნის ბრალეულობაზე და ერთადერთი თვითმხილველის განცხადება უტყუარობისა და პრობაციული მნიშვნელობის თვალსაზრისით, პასუხგაუცემელი კითხვების წინაშე იდგა.

60. მოცემულ გარემოებებზე დაყრდნობით, სასამართლო ასკვნის, რომ ეროვნული სასამართლოების მიერ მომჩივნის საქმის განხილვამ ვერ დააკმაყოფილა სამართლიანი განხილვის ერთ-ერთი მოთხოვნა, კერძოდ ვერ უზრუნველყო საკუთარი გადაწყვეტილების ადეკვატური დასაბუთებით გამყარება.

შედეგად, დაირღვა კონვენციის მე-6 მუხლის 1-ელი პარაგრაფი.

34-ე მუხლი

მომჩივანი დავობდა, რომ მთავრობამ არ შეასრულა კონვენციის 34-ე მუხლით გათვალისწინებული ვალდებულებები, „სასამართლოს წესების“ 39-ე წესის შესაბამისად დროული ზომების მიღების კონტექსტში, უზრუნველყო მომჩივანი ადეკვატური სამედიცინო მზრუნველობით.

მიუხედავად ამისა, სასამართლოს მიერ საქმის მასალების შეფასებით, მომჩივნისთვის გაწეული სამედიცინო მზრუნველობის ადეკვატურობასთან მიმართებით, ვერ მიიჩნევა, რომ მოპასუხე სახელმწიფომ არ შეასრულა კონვენციის 34-ე მუხლით გათვალისწინებული ვალდებულებები.

შედეგად, სასამართლო მიიჩნევს, რომ სახელმწიფოს არაქონებრივი ზიანის ასანაზღაურებლად უნდა დაეკისროს 3600 ევრო.

სასამართლო მომჩივნის მიერ სამართლიანი დაკმაყოფილების მოთხოვნის (7 000 000 ევროს) დანარჩენ ნაწილს არ აკმაყოფილებს.

